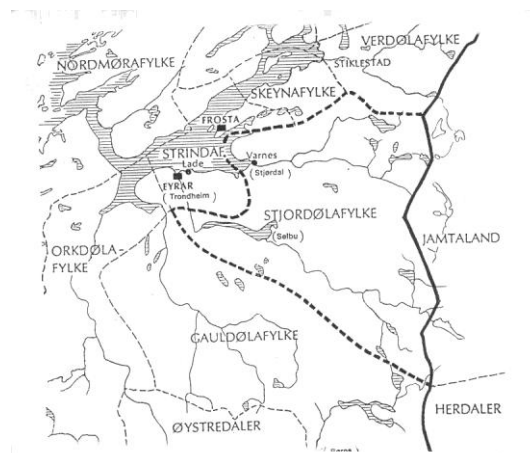

700 Før vikingtiden

Etter folkevandringene ble Trøndelag organisert gjennom «fylker», som utviklet seg til små «kongedømmer». I år 700 var det 8 slike områder i Trøndelag, 4 i Uttrøndelag og 4 i Inntrøndelag. Tettstedet Stjørdal, slik vi kjenner det som Halsen krets i dag, var nok kun røsslyng og småkupert halvnakent landskap. Trolig lå hovedgården - og kraftsenteret - øst av Værnes kirke på de såkalte «kongshaugene». Dette som et naturlig valg ut i fra Stjørdalselva som på denne tiden gikk i flere slynger oppunder Ree og vestover mot Husby, deretter sørøstover igjen rundt Værnes kirke. Elva var som en stor stilleflytende «flod», som muliggjorde innfart langt oppover. Det var derfor naturlig at folk slo seg ned lengre øst for å søke ly for uværet og kystens iskalde sno (vind). Gravhauger funnet ved «kongshaugene» vitner om eldre bosetning. Disse gravhauger må ikke forveksles med gravhauger funnet på Værnes ved Øyamoen og sørover mot kirka og Hovedgården.

På denne tiden var fortsatt «ættesamfunnet» det grunnleggende. Hver slekt var en sluttet enhet med egne lover og normer, hvor ættens ære ble avgjort i form av blodhevn. Etter hvert dannet det seg større lovenheter og småkongene kom sammen «til tings». *Stjoradal-Fylki* tilhørte Uttrøndelag, og omfattet langt større områder enn i dag, eksempelvis Selbu, Tydal, Klæbu og sørover til Rien ved Aursunden nord av Røros. - Ørland og store deler av Fosen var på denne tiden ikke en del av Trøndelag. Ordet «fylke» fra gammelt av kom tilbake i vårt språk i 1918 da det tysk-danske ordet «amt» ble erstattet.

Kartskisse fra Kaare Bergs bok

Vikingtiden

Da Harald Hårfagre forsøkte å samle Norge var det stor motstand i «Midt-Norge». Småkongene samlet seg i Stjørdal for å hive imperialisten ut av Trøndelag. Kong Birger av Værnes og andre småkonger samlet seg øst av Værnes og slaget må ha funnet sted i år 880. Dette rimer ikke med historiebøkene som forteller om slaget i Hafrsfjord i 872. Forklaringen ligger i følge boka til Kaare Berg i moderne forskning som hevder at slaget på Jæren fant sted i 890. Da vi så vet at Harald Hårfagre herjet i Trøndelag ca. ti år tidligere, er det grunn til å anta at han kom til Stjørdal i 880. Hvor slaget stod er ikke stedfestet, men mye tyder på at Stjørdalselva dannet til og begynne med en form for barrikade mot Haralds menn. En hær er mest sårbar i det den krysser ei elv. Trolig fant slaget derfor sted øst av Stjørdal (Prestmoen) idet Haralds menn tok seg over Stjørdalselva. Dette ga trønderne fine retrettmuligheter i åsene ovenfor Haraldreina.- Kong Birger og småkongene i Trøndelag måtte gi tapt, men lite tyder på at Trøndelag underkastet seg «rikskongen» totalt. At Harald Hårfagre samlet landet til et rike ble nok kun i navnet. Høvdingene i Trøndelag reiste seg raskt igjen og opprettholdt sine revier. For dem var nok Harald Hårfagre først og fremst «*Vestlandskongen*». Om vår egen Kong Birger virkelig var "konge" er vel også tvilsomt. Trolig var han heller en av de ledende menn som falt i slaget mot Harald Hårfagre.

At Stjørdalen og Værnes var hovedstaden i Trøndelag vitner antall utsendinger til Frostatinget om. *Stjoradal-Fylki* hadde 60 representanter på Frostatinget, mens de andre fylkene bare hadde 40 hver. Professor Sognnes sier det beint ut: «*Stjørdal - vikingtidens sentrum i Uttrøndelag*». Hvorfor ble det slik? Fordi elva var flere meter høyere enn i dag og farbar

langt oppover dalen. Det skapte som tidligere nevnt bedre havner. Nidelva hadde ikke samme forutsetninger, og Trondheim ble helt naturlig underordnet Stjørdal. Funnkonsentrasjoner ved munningen av Stjørdalselva vitner om storslått og mangfoldig virksomhet. Værnes Hovedgård fremstod som den fremste markedsplassen i dalen.

Da leidangordningen trådte i kraft var Værnes det naturlige midtpunktet. Av de 8 skipreidene i Stjørdal-Fylki, var «Værnes» skipreid det ledende. Værnes skipreid dekket gårdene på nordsida av Stjørdalselva .

Langøra

Årsaken til at Stjørdal og Værnes mistet sin dominante rolle, og Trondheim mer og mer tok over, eller for å si det på en annen måte: Hvorfor Trondheim ble storbyen (hovedbyen) og ikke Stjørdal, - har sin naturlige forklaring i Langøra.

Etterhvert som Langøra hevet seg blokkerte den mer og mer innseilingen og umuliggjorde Værnes som egnet havn. Med handelen forflyttet også det politiske tyngdepunktet seg. Dette til tross, ble likevel Stjørdal startstedet for mangt et vikingtokt, slik Værnes gjennom århundrer etterpå har fremstått som samlested og utgangspunkt for ulike felttog. Værnes har den dag i dag samme funksjonen som for over 1000 år siden. Soldatene er kanskje litt mer fredelige av seg, og felttogene erstattet med stressende forretningsfolk og sydenturister. Men alt for 1000 år siden gikk det charterturer til syden. Ikke alle vikingtokt gikk sjøveien vestover. Flere funn i Stjørdal er satt i sammenheng med helgenapostelen St.Andreas, som viser at ferdene gikk østover. Hele 11 kirker er viet denne helgenen.

